

ЗНАЧИМІСТЬ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ФОРМУВАННІ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анна СТЕПАНКО

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Мета дослідження. Виявити рівень значимості навчальних дисциплін у формуванні знань майбутніх учителів початкових класів.

Завдання дослідження.

1. Визначити значимість навчальних дисциплін, які сприяють формуванню знань майбутніх учителів початкових класів для роботи з фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

2. Порівняти результати анкетування експертів, вчителів початкових класів, вчителів фізичного виховання та студентів факультету підготовки вчителів початкових класів.

Методи дослідження. Анкетування, метод безпосередньої оцінки.

Анотація. У статті подано результати анкетування професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів України, вчителів початкових класів та фізичної культури, студентів факультету підготовки вчителів початкових класів з проблеми значимості навчальних дисциплін, які повинні бути включені в навчальну програму для підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи з фізичного виховання молодших школярів.

Ключові слова: професійна підготовка вчителя початкових класів, фізичне виховання, навчальні дисципліни.

Постановка проблеми. Зрушення, які відбуваються в системі вищої освіти України, вимагають якісно нових засад підготовки педагогічних кадрів. Адже професійна підготовка вчителя була і залишається центральною в системі педагогічної освіти. З входженням України в Європейське освітнє співтовариство, особливої уваги набуває модернізація підготовки фахівців в галузі фізичного виховання та спорту, зокрема вчителів початкових класів, які займаються фізичним вихованням молодших школярів [2].

Початкова школа є важливим етапом у формуванні особистості школяра, тому на класного керівника покладається велика відповідальність, оскільки він повинен дати дітям необхідні знання, уміння та навички, зміцнити здоров'я, сформувати навички правильної поведінки, виховати у них почуття відповідальності за власний фізичний стан [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз доступної нам літератури виявив, що проблему підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів до педагогічної діяльності загалом та її окремі аспекти, висвітлювались в працях А. Алексюк, О. Біди, Я. Болюбаша, О. Вишневського, Н. Волкова, С. Гончаренка, І. Зязюна, О. Куца, А. Линенка, А. Нісімчука, А. Огністого, О. Пехоти, С. Сисоевої, А. Степанюк, М. Третьякова, М. Фіцули, А.В. Цьося, Б. Шияна та інших вчених.

Професійну підготовку вчителів, які займались фізичним вихованням молодого покоління, досліджували науковці В. Григоренко, М. Данилко, М. Кричфалуший, Г. Ложкін, В. Наумчук, К. Огніста, Т. Овчаренко, А. Цьось, Б. Шиян, Ю. Шкретій, В. Яловик.

Мета дослідження. Виявити рівень значимості навчальних дисциплін у формуванні знань майбутніх учителів початкових класів.

Завдання дослідження.

1. Визначити значимість навчальних дисциплін, які сприяють формуванню знань майбутніх учителів початкових класів для роботи з фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

2. Порівняти результати анкетування експертів, вчителів початкових класів, вчителів фізичного виховання та студентів факультету підготовки вчителів початкових класів.

Методи дослідження. Анкетування, метод безпосередньої оцінки.

Результати досліджень та їх обговорення. З метою вивчення думки щодо значимості дисциплін, які необхідні для формування знань студентів факультету підготовки вчителів почат

кових класів (ПВПК) для роботи з фізичного виховання в молодшій школі, нами було проведене анонімне опитування у вигляді анкетування професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів України, вчителів початкових класів та фізичної культури, студентів факультетів підготовки вчителів початкових класів. Викладачі з науковими ступенями та вченими званнями виступали в ролі експертів. Анкети розроблялися з врахуванням загальноприйнятих вимог [1] та з використанням методу безпосередньої оцінки [4, 5]. Респонденти повинні були визначити значимість навчальних дисциплін, які необхідно включити в програму підготовки майбутніх учителів початкових класів для формування в них знань необхідних для роботи з фізичного виховання учнів молодшої школи. Респонденти розставляли їх за значимістю (1 – найвищий ранг значимості дисципліни, 13 – найнижча значимість). Для рейтингу брались дисципліни, що присутні в навчальному плані підготовки вчителя фізичної культури на факультеті фізичного виховання. Так як вчитель початкових класів може проводити уроки з фізичної культури в 1-4-х класах, тому його підготовка до цього виду діяльності, з врахуванням специфіки контингенту, не повинна відрізнятися від підготовки фахівців на факультеті фізичного виховання.

В анкетуванні взяли участь професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів України, зокрема: Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Сумського педагогічного університету імені Макаренка, національного університету „Києво-Могилянська академія”, Львівського державного університету фізичної культури, Слов'янського державного педагогічного університету, Мукачівського гуманітарно-педагогічного інституту, Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова, Чернівецького національного університету, Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту, Донецького національного університету, Криворізького державного педагогічного університету, Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту імені Григорія Сковороди, Харківської державної академії фізичної культури, Херсонського державного університету, Волинського державного університету імені Лесі Українки, Івано-Франківського коледжу фізичного виховання, вчителі початкових класів та фізичної культури Тернопільської, Хмельницької, Львівської області, а також студенти факультету підготовки вчителів початкових класів Тернопільського національного університету імені Володимира Гнатюка.

Загалом опитано 87 викладачів вищих навчальних закладів освіти (сорок два з них, що мають вчені звання та наукові ступені – були залучені для експертної оцінки), 65 вчителів початкових класів, 77 учителів фізичної культури та 96 студентів факультетів ПВПК.

Респондентам ми запропонували розставити за значимістю навчальні дисципліни, які, на їхню думку, повинні формувати знання у майбутніх вчителів початкових класів необхідні для роботи з фізичного виховання учнів молодшого шкільного віку (табл. 1).

Всі опитані вважають, що серед запропонованих дисциплін найважливішою для процесу формування знань з фізичного виховання є теорія і методика фізичного виховання. І це не дивно, адже саме з цієї дисципліни майбутні фахівці з фізичного виховання отримують найбільший обсяг теоретичних відомостей.

Другу-третю сходинку, розділили між собою теоретичні відомості з анатомії і фізіології людини, фізіологія фізичних вправ і педагогіка. Адже для тих, хто здійснює будь-який вплив на організм людини знання з анатомії і фізіології, безперечно, є не те що потрібними, а обов'язковими, оскільки мова йде про життя і здоров'я дитини. Що стосується педагогіки, то тут слід зазначити, що вона має велике значення, оскільки володіння методикою і технологією педагогічного процесу безперечно необхідне вчителю для вирішення складних педагогічних проблем.

Четверте-п'яте місце, за важливістю, на думку опитаних респондентів, повинні посісти відповідно теоретичні відомості із, спортивно-педагогічних дисциплін (гімнастики, легкої атлетики, спортивних та рухливих ігор, плавання, лижного спорту, туризму) та психології (загальної, вікової і педагогічної, психології спорту). Щодо знань, які студенти отримують із дисциплін спортивно-педагогічного характеру, то вони, без сумніву, мають важливе значення, оскільки включені в шкільну програму з фізичної культури. В свою чергу знання індивідуальних особливостей (темперамент, характер, здібності, інтереси, потреби, схильності) дитини, що забезпечує загальна психологія, допомагають вчителю підходити до навчання кожної дитини індивідуаль-

но, враховувати її можливості, потреби та інтереси. Вікова психологія допомагає розкривати особливості особистості на кожному з вікових періодів, що також необхідно знати вчителю початкових класів для роботи з фізичного виховання.

Таблиця 1

Оцінка значимості навчальних дисциплін, які необхідні вчителю початкових класів для формування знань до роботи з фізичного виховання молодших школярів

№	Навчальна дисципліна	Експерти	Викладачі	Вчителі початкових класів	Вчителі фізичної культури	Студенти факультету ПВПК	Респонденти
		Ранг	Ранг	Ранг	Ранг	Ранг	Ранг
1	Теорія і методика фізичного виховання	1	1	1	1	1	1
2	Анатомія і фізіологія людини, фізіологія фізичних вправ	2	3	2	2	3	2
3	Педагогіка	3	2	3	3	2	2
4	Спортивно-педагогічні дисципліни (гімнастика, легка атлетика, спортивні та рухливі ігри, плавання, лижний спорт, туризм)	4	4	7	3	3	3
5	Психологія (загальна, вікова і педагогічна), психологія спорту	5	4	5	5	4	4
6	Гігієна	6	5	6	6	5	5
7	Методика ФК в СМГ	7	7	7	7	7	6
8	Валеологія	8	5	7	9	8	6
9	Біомеханіка	9	8	13	7	13	8
10	Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі	10	8	10	12	11	7
11	Науково-дослідна робота з фізичного виховання	11	12	11	13	10	9
12	Спортивні споруди та обладнання	12	10	10	9	12	8
13	Основи єдиноборств	13	13	13	12	13	10

Не менш важливими дисциплінами для вчителя початкових класів, який буде займатись фізичним вихованням молодших школярів, є гігієна, методика фізичної культури в спеціальній медичній групі, валеологія, сучасні інформаційні технології, науково-дослідна робота з фізичного виховання.

Занепокоєння викликає відношення респондентів до предмету біомеханіка. Ми вважаємо, що такий результат можна пояснити нерозумінням значення знань цієї дисципліни для фахівців, які працюють над фізичним удосконаленням дітей. Студенти початкових класів, у підготовці яких відсутня така дисципліна, поставили її на останню сходинку.

На передостанній дванадцятій сходинці знаходяться знання із спортивних споруд та обладнання. Незрозумілим, на нашу думку, є ігнорування респондентами знань, що стосуються спортивних споруд. Держава, на сьогоднішній день, не забезпечує школу необхідною матеріальною та технічною спортивною базою. Тому, вчителі, у більшості випадків, власноруч намагаються створити необхідні умови для занять фізичною культурою. На жаль, через незнання певних технічних і метрологічних характеристик ці споруди, майданчики, обладнання не відповідають стандартам.

Практично не потрібні вчителю молодшої школи для роботи з фізичного виховання знання, що стосуються спортивних єдиноборств. Такий результат можна пояснити відсутністю цієї дисципліни у програмі молодшої школи з фізичного виховання. Хоча, у процесі вивчення розділу рухливих ігор присутні ігри з елементами єдиноборств. Ми вважаємо, що мінімальний об'єм знань зі спортивних єдиноборств вчителі все ж повинні отримати.

Висновки

Підводячи підсумок вищевикладеного, ми можемо констатувати, що знання таких дисциплін як: „Теорія і методика фізичного виховання”, „Анатомія і фізіологія людини, фізіологія фізичних вправ”, „Педагогіка” та спортивно-педагогічні дисципліни (гімнастика, легка атлетика, спортивні та рухливі ігри, плавання, лижний спорт, туризм) є базовими для підготовки майбутніх учителів початкових класів до роботи з фізичного виховання дітей молодшого шкільного віку.

Поряд з цим, знання з таких дисциплін як: психологія (загальна, вікова і педагогічна), психологія спорту, гігієна, методика ФК в СМГ, валеологія, біомеханіка, сучасні інформаційні технології в навчальному процесі, науково-дослідна робота з фізичного виховання є доповнюючими до вищезазначених базових дисциплін. Так, гігієну, методику ФК в СМГ, валеологію, біомеханіку можна об'єднати в блок медико-біологічних дисциплін; сучасні інформаційні технології в навчальному процесі, науково-дослідна робота присутні при вивченні ТМФВ і спортивно-педагогічних дисциплін; психологія (загальна, вікова і педагогічна), психологія спорту включені до психолого-педагогічного блоку.

Незначний обсяг у фаховій підготовці вчителя, на думку респондентів, повинні знання зі „Спортивних споруд та обладнання” та „Єдиноборств”.

Література

1. *Ашмарин Б.А.* Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании: Учебное пособие. – М.: Физкультура и спорт, 1978. – 223 с.
2. *Воробьев Н.С.* Проблема повышения качества подготовки специалистов физической культуры и спорта. Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях: интеграция в европейское образовательное пространство //Сборник статей под ред. Ермакова С.С. – Харьков: ХГАДИ, 2005. – 408 с.
3. *Годик М.А.* Спортивная метрология: Учебник для институтов физ. культ. – М.: Физкультура и спорт, 1988. – 192 с.
4. *Шиян Б.М.* Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 272 с.
5. *Шиян Б.М.* Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 2. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2002. – 248 с.

ЗНАЧИМОСТЬ УЧЕБНЫХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ ЗНАНИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Анна СТЕПАНКО

Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка

Цель исследования. Выявить уровень значимости учебных дисциплин в формировании знаний будущих учителей начальных классов.

Задания исследования.

1. Определить значимость учебных дисциплин, которые способствуют формированию знаний будущих учителей начальных классов к работе по физическому воспитанию детей младшего школьного возраста.
2. Сравнить результаты анкетирования экспертов, учителей начальных классов, учителей физического воспитания и студентов факультета подготовки учителей начальных классов.

Методы исследования. Анкетирование, метод непосредственной оценки.

Аннотация. В статье поданы результаты анкетирования профессорско–преподавательского состава высших учебных заведений Украины, учителей начальных классов и физической культуры, студентов факультета подготовки учителей начальных классов с проблемы значимости учебных дисциплин, которые должны быть включены в учебную программу для подготовки будущих учителей начальных классов к работе по физическому воспитанию младших школьников.

Ключевые слова: профессиональная подготовка учителя начальных классов, физическое воспитание, учебные дисциплины.

THE VALUE OF THE STUDYING DISCIPLINES IN FORMING OF THE KNOWLEDGE OF FUTURE TEACHERS OF THE PRIMARY SCHOOL

Anna STEPANKO

Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University

The aim of the work: To expose the level of meaningfulness of educational disciplines in forming of the knowledge of future teachers of the primary school.

The task:

1. To place meaningfulness educational disciplines playing a role in forming of the knowledge of physical education of future teachers of primary school according to their ability.
2. Compare the results of questionnaire of experts, teachers of primary school, teachers of physical education and the students of faculty of preparation of teachers primary school.

The methods: questionnaire, method of direct estimation.

Abstract. The results of questionnaire professors and tutors of higher educational establishments of Ukraine, teachers of primary school and physical education, students of faculty of preparation the teachers of primary school in the problem of meaningfulness of education disciplines which should be included in the studying program of physical training of the pupils of the primary school for future teachers of primary school, have been investigated in the article.

Key words: professional preparation of the teacher of primary school, physical education, studying disciplines.